

A RÉGISÉG ÚTJA ⁺ SZÖVEG ÉS KÉP: BOGNÁR SZILVIA FŐVÁROSI KINCSKERESKEDELEM

A múzeumok, régiségboltok különlegességeiben gyönyörködve kézenfekvő, hogy felidézzük magunkban az adott történelmi korról tárolt tudásunkat, és megpróbáljuk elhelyezni benne a szóban forgó tárgyat, elképzelni köré a pezsgő életet, egyféle időutazás eszközeként használjuk. A személyes régiségek (bútor, dísz tárgy, festmény, fotó, ruha) vagy a kereskedők, kézművesek, iparosok, hivatalok speciális használati cikkei a városi társadalom közelmúltjának – hétköznapi történelemben ágyazott – kulturális jegyei.

Sokat vonz az elmúlt idők hangulata, ezért testközelben szeretnének tartani korabeli tárgyakat. Az elhivatott régiségvásárlók az antikvásárokon, a régiségkereskedőknél, az aukciókon és az internetes oldalakon is vadásznak a ritkaságokra. Mindez nagyon fényűzően hangzik, és valóban borsos árat lehet kérni a ritka, egyedi darabokért, de eredeti felbukkanási helyüket tekintve nagy a kontraszt: a kincsek nagyobb hányada a hagyatékfelszámolásokból és a szemétből kerül elő

FOHÁSTÉRAJZI SZERTÁR

Guberáló „városi régészek”

Budapesten a Fővárosi Közterület-fenntartó Zrt. szervezett akció keretében, minden évben elszállítja és ártalmatlanítja a háztartásokban keletkező nagydarabos hulladékot úgy, hogy a kerületekben körzetenként haladva folyamatosan lomtalanít. Ez rövidebb szüneteket leszámítva egész évben tart: minden ház meghatározott napot kap a lomok kikészítésére.

A lomtalanítást azonban nemcsak a lakók várják, akik végre megszabadulhatnak a régóta útban lévő kacatoktól, hanem azok is, akik rendszeresen vadásznak a szemétnek minősített kincsekre: a lomisok. A lomtalanítás a régiségkereskedelem egyik fontos állomása, ahol a hajléktalantól az elitig minden korosztály és társadalmi réteg képviselteti magát. Itt dől el a régiség útiránya. Ez pedig attól függ, hogy kinek a kezébe kerül az utcáról!

A legrövidebb út, amikor magánygyűjtő találja meg, ám ő pénzért is csak ritka esetben válna meg a daraboktól, fő célja a gyűjtemény gyarapítása. Léteznek elhivatott gyűjtők, akik közgyűjteményekbe, múzeumok számára adományozzák a tárgyakat: az ő szempontjuk az érték megőrzése és közszemlére bocsátása. A lomisok igen jelentős része viszont a jobb megélhetés reményében keresgél. Gyakran fő-, vagy mellékállásként tekintenek rá, vagy mindez épp a pusztán lét-fenntartáshoz szükséges minimális anyagi forrást jelenti, sokuk ugyanis mélyszegénységben él.

A lomtalanítás a régiségkereskedelem egyik fontos állomása, ahol a hajléktalantól az elitig minden korosztály és társadalmi réteg képviselteti magát.

TELJES HELYKIHASZNÁLÁS

A kincsvadászok szívesen járnak a VII. kerületbe, ahol általában bőven talál mindenki kedvére való zsákmányt. Az elszállítás azonban néha még azoknak is gondot okoz, akik járművel érkeznek...

(jobbra)

ENYÉM A VÁR!

A lomisok a meghirdetett lomtalanítási időpontok előtt már napokkal lejtátszák a területfoglalást – nem mindenki megelégedésére

ÉLETRE KELT LOM

A Vigszínház környéke a lomison kívül az utca művészeit is vonzza: a kihajgált színházi kellékekből installációk készülhetnek

KELENDŐ FORMÁK

A Corvin Áruház régi kirakati babáit hamar elkapkodják a gyűjtők és a képzőművészek, de a járókelők is megörülnek a különleges tárgyaknak, és sok esetben ők is visznek belőle

A legrosszabb helyzetben lévők gyalogosan járnak, lehetőleg egyedül, de ha meg tudnak egyezni, akkor párosan. Jármű híján korlátozott mennyiségű tárgyat tudnak összeszedni, ezért csak az értékes holmit viszik el, vagy lefoglalnak egy helyet, ahol gyűjtik a dolgokat. Összeszedik a kilóra eladható hulladékot: fémeket, papírt, üveget, tollat, ám mindezt nem tudják elszállítani, hanem még ott, helyben eladják a felvásárlókollégáknak.

A régiségek akkor kerülhetnek veszélybe, ha egyik kereskedelmi partner sem ismeri fel az értéket. A lomások nagy része igyekszik kiképezni magát a régiségek alapvető ismeretére: főként a saját érdekében, hisz nem mindegy, hogy egy régi kávéfőzőért vagy kályháért súlyban, vagy időben mért értéket fizetnek, és a szeccsiós bútorokért is többet kapnak egy darabban, mint amennyit tűzifaként ér... Van, aki könyvekből tanul, mások tapasztalatból, de egyre többeket képeznek ki a munkaadók, akik csak nagy ritkán jelennek meg személyesen a lomtalanításon. Akkor pedig álcaként munkásruhában, majd beszállnak drága autókba, körbejárják a kijelölt körzeteket, és mindenkitől megkísérlik felvásárolni a régiségeket, a lehető legolcsóbban. Ők valóban értenek a régi tárgyakhoz, előfordul köztük értékbecsüs, művészettörténész vagy épp restaurátor.

A budapesti profi lomások évtizedek óta ismerik egymást, összedolgoznak, egymásnak is gyűjtenek, majdnem mindenki bolhapiaci árus. Ez pedig a régiségkereskedelem másik fontos helyszíne, ahol összeérnek a szálak, így az egymás közt zajló ügyleteiket nem mindig a pénz motiválja.

VILLÁMVÁSÁR

A lomások nagy része arra törekszik, hogy a talált tárgyakat a helyszínen értékesítse vagy elcserélje, ezért azonnal helyszíni eladópultok születnek

A lomások nagy része igyekszik kiképezni magát a régiségek alapvető ismeretére: főként a saját érdekében, hisz nem mindegy, hogy egy régi kávéfőzőért vagy kályháért súlyban, vagy időben mért értéket fizetnek...

KÖZELMŰLT- NOSZTALGIA

Nem elég, hogy a szocializmus időszakának tárgyai ma már régiségnek számítanak, a vásárlók körében sokszor népszerűbbek, mint a jóval korábbi szarmazók (jobbra fent)

KÜLTÉRI BERENDEZKEDÉS

A lomások néha családostul telepednek ki több napra a lefoglalt helyre. Ha ez zöldövezet, a kidobott bútorokból rendeznek be ideiglenes „belső” enteriőrt

Lomizó-koreográfia

Az elmúlt öt-hat évben megemelkedett a lomizók létszáma a fővárosban, az ország minden tájáról érkeznek nélkülözésben élő, népes családok, akik napokig, néha hetekig az autókban laknak, és hatalmas területeket foglalnak le maguknak a kizárólagos lomizásra, minden lefoglalt szakaszra egy-két embert állítva. A férfiak pakolják meg a teherautók utas- és raktereit – kihasználva minden egyes köbcentimétert –, a nők pedig őrzik a kisdarabos dolgokat a lom mellett, és a lakók elé mennek, ha azok épp hozzák a házból a hulladékot. Ez nem jelenti azt, hogy a kupachoz más ne mehetne oda, de nekik van előjoguk a frissen kिरakott anyag átválogatására. Amire nincs szükségük, azt nem veszik el, továbbra is szabad prédá. A kiragadott kincseket további felhasználási szándék szerint rendezik, és még a helyszínen igyekeznek minél többet eladni. Így a régiség már itt továbbkerülhet a viszonteladóhoz vagy gyűjtőhöz.

A hulladéktörvény szerint azonban lopásnak minősül, ha bárki elvesz valamit a kikészített lomokból, mert miután azok az utcára kerülnek,

A hulladéktörvény szerint lopásnak minősül, ha bárki elvesz valamit a kikészített lomokból, mert miután azok az utcára kerülnek, a Fővárosi Közterület-fenntartó Zrt. tulajdonának számítanak...

 Gazdasági rádió FM 105.9

CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR

A rádióban vendégünk a témáról:
BOGNÁR SZILVIA

Korábbi műsoraink meghallgathatók:
www.afoldgomb.hu/radio

... jó tisztában lenni a városrészek építéstörténetével és az ott élő népesség összetételével, annak változásaival, hogy szűkíteni lehessen azt a területet, ahol nagyobb eséllyel fellelhetők a kívánt kincsek.

a Fővárosi Közterület-fenntartó Zrt. tulajdonának számítanak, a lopásért pedig pénzbüntetés, vagy akár két év szabadságvesztés járhat. A barátságosabb lakók névre szóló levelekkel látják el a lomisosokat, melyben igazolják, hogy ajándék gyanánt adták a tárgyakat. Am új jelenségként előfordul, hogy a helyiek pénzért adják el dolgukat a lomisosoknak, akiknek ideiglenes táborozását amúgy ők, maguk és a járőrelők sem nézik jó szemmel.

A professzionális régiségvadászoknak a siker érdekében céltudatosan kell elindulni lomizni. A hivatalos lomtalanítási szolgáltatás változó térbeli határait figyelembe véve jó tisztában lenni a városrészek építéstörténetével és az ott élő népesség összetételével, annak változásaival, hogy szűkíteni lehessen azt a területet, ahol nagyobb eséllyel fellelhetők a kívánt kincsek. Érdeemes ismerni a város korszakainak életmódtörténetét, a korokra jellemző tárgykultúrát, s ezek után jönnek csak az olyan finomságok, mint a porcelángyártók által használt, időnként megváltoztatott jelzések, vagy a bútorkészítő műhelyek jelölései, festőművészek szignói – és még sorolhatnánk.

FOLYAMATOS ÜZLETMENET

Ha szieszta idején szeretnénk alkudozni a használt holmira, a szomszédos kupac éberebb őrei mindig szívesen állnak rendelkezésünkre

KINGSRE LELVE

A régi fotók és festmények népszerű árunak számítanak

Hobbilomisok

Gyula és Dóri munkájuk mellett másodállásként vásárokon, fesztiválokon és polcbérletes rendszerben az önkiszolgáló bolhapiacra árulnak régiségeket, de múzeumnak is szívesen adományoznak. A gyűjtőpáros önvédelemből tett egy olyan fogadalmat, hogy nem tartanak meg semmit. Nehéz lehet betartani, mert kizárólag olyan dolgokat gyűjtenek, amiket szívesen megtartának. Az árubeszerzés nem könnyű – lomtalanításokra és bolhapiacokra járnak.

– Retrotárgyakat gyűjtök – ha marad még valami, mire kiérek. Este hétig dolgozom, utána tudok csak kijönni a lomira, addigra viszont elvisznek minden értékesebb darabot. Ha azon a környéken van lomtalanítás, ahol lakunk, akkor szabadságot szoktam kivenni, naponta többször kimegyek, hátha akad valami, elkapott az egész szelleme. Két éve rendszeresen „lomizunk”, főleg bőröndöket és táskákat kezdünk el gyűjteni, amiket aztán felújítunk és eladunk. Ketten foglalkozunk az egészszel, van egy jó kis pincénk, ott tároljuk az eladásra szánt árut, a műhelymunka egy másikban zajlik. Én vagyok a bőröndös és férfitáskás, mellette a 70–80-as évek tárgyai a

MÍVES LOMIZÁS

A régiségek, különleges darabok felújítása Tóth Gyula számára élményt és kikapcsolódást jelent, mindamellett, hogy csak ép, használható tárgyakat bocsátanak áruba

A gyűjtőpáros önvédelemből tett egy olyan fogadalmat, hogy nem tartanak meg semmit. Nehéz lehet betartani, mert kizárólag olyan dolgokat gyűjtenek, amiket szívesen megtartának.

GYULÁÉK KEZDETEN

régi bőröndöket és táskákat árultak, mára ez egészült ki játékokkal és ritkaságnak számító használati tárgyakkal

Egyszer eljött valaki a pincébe, felvásárolt harminc-negyven bőröndöt, nagyon furcsa érzés volt, nem volt benne élvezet. Vásárolt volna többet is, de nem adtunk.

kedvenceim. Most vettem egy vállra akasztható walkmant, már csak fülhallgatót kell hozzá vadászni, de ettől izgalmas. Dóri a női táskákat, esernyőket, dobozokat, apróságokat gyűjti, egyébként meg mindketten összeszedünk mindent. A ritkább darabokat, például a kalapdobozokat hagyatékfelszámolásán vagy bolhapiacra vesszük. A lomtanításon ilyeneket már nem lehet találni.

Élvezzük azt, amikor az emberek azonosulni tudnak az árunkkal. Ezek nagyrészt olyan típusú régiségek, amik a mai ember életéből származnak, és jó látni a felderülést, ahogy az érdeklődők megtalálják gyermekkoruk tárgyait. Sokan megállnak, nézegetik, tudunk velük beszélgetni, nekünk ez a fontos. Egyszer eljött valaki a pincébe, felvásárolt harminc-negyven bőröndöt, nagyon furcsa érzés volt, nem volt benne élvezet. Vásárolt volna többet is, de nem adtunk.

És eljárunk a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátó-ipari Múzeumba, ahol sokat tanulunk, a muzeológust faggatjuk. Két alkalommal már adományoztunk is számukra tárgyakat.

Ószeresek

A bolhapiac, mely főként magánemberek közötti használtcikk-kereskedelmet takar, rugalmas áraival egyre többeket vonz külföldről is. Az első ilyen a 19. század második felében az Operaház helyén működött Budapesten: az 1848-as forradalom emlékeit és a forradalmárok elkobzott értékeit árulták, vagy az elszegényedett családok holmijára alkudoztak. A Hajós és a Párisi utcákat akkoriban Zsibárus utcának nevezték, de az Operaház felépítése miatt az Újvásártérre (mai Köztársaság tér) kerültek az árusok, majd innen később a Teleki térre, mivel a városvezetés a belvárosból történő kiszorításukra törekedett. De ez sem lehetett tartós végállomás: az 1940-es években a rossz közbiztonságuk miatt hírhedtté vált bolhapiacokat a város szegényének tartották, így újra költözni kellett, ezúttal a Valéria-telepi Ecséri útra, gyakorlatilag nyomortelepi környezetbe. Az ócskapiac 1964-ben került át a Nagykőrösi útra, ahol egy kerítéssel

A Hajós és a Párisi utcákat akkoriban Zsibárus utcának nevezték, de az Operaház felépítése miatt az Újvásártérre (mai Köztársaság tér) kerültek az árusok, majd innen később a Teleki térre, mivel a városvezetés a belvárosból történő kiszorításukra törekedett.

HÍRE VAN

Az Ecserin a külföldiek is élénken vásárolnak

FORRÁSKUTATÁS

A bolhapiacok árukészlete sokszor magántulajdonból nővi ki magát, hosszú évek alatt aztán mindenkinek kialakul a beszerzői forrása. A használható régi tárgyak főként hagyaték- és intézményfelszámoláskor kerülnek az eladókhöz (jobbra lent)

körbezárt bódésort építettek fel az árusoknak, de az átköltözés ellenére a neve megmaradt Ecséri piacnak, és a mai napig működik.

A 80-as évektől a régiség irányába tolodott el a kereslet, a 90-es évek óta ez a legnépszerűbb áru. A kereskedők hamarosan specializálódtak, némelyek az ékszerekre, mások porcelánra, gyerekjátékokra vagy festményekre. Az Ecséri az ország egyik legfelkapottabb régiséglelőhelyévé nőtte ki magát, rengeteg külföldi viszonteladó érkezett a világ minden pontjáról. Sőt, megjelentek az aukciósházak tulajdonosai is, és persze a hamisítók, de ekkor bővült ki az árusok köre is. Viszont akinek nincs már kezdésként gyűjteménye, nehezen ereszt gyökeret a piacokon. Néha a saját tárgyak válnak a készletté, de az 1970-es évek óta a lomizás a meghatározó árubeszerző forrás.

A GYŰJTŐK LEGNAGYOBB ÖRÖMÉRE

Az Ecséri piac árusainak nagy része a nyitás óta stabil helyet és bővülő áruválasztékkal rendelkezik (jobbra fent)

TÚL AZ ECSEKIN

A közelmúltig nagy népszerűségnek örvendett a Verseny utcai piac, amely 1997-től 2009-ig üzemelt, akkor aztán könyörtelenül bezárták, ugyanis még az üzemeltető kiléte is homályos volt. Ez volt a lomizók kedvelt piaca, de sok hajléktalan árus is megjelent, akik a kukákból gyűjtötték össze nap mint nap az árut mint elsődleges megélhetési forrást. Nyitva tartott egész héten, hétvégeken telt házzal működött, pedig a Petőfi Csarnok és a mellette tartott bolhapiac volt a konkurenciája.

A Bakancsos utcai régiségvásár egy már meglévő és működő piacterületen kapott teret a XVII. kerületben: az ócskapiac 2011 óta működik, a fontos napok a hétvégék. Ma ez és a budaörsi bolhapiac a legnépszerűbb, ám egyre több a belvárosi antikvásár, ráadásul mellettük egy újfajta üzletág is betört: az önkiszolgáló bolhapiac.

A 21. század régiségvásárainak igazi konkurenciája az internetes aukciók világa, ahol azok is vásárolnak, akik nem szeretnek a híres-hírhedt piacokon kincsekre vadászni. Az aukciók mellett aktívan működik persze az internetes oldalakon zajló cserekereskedelem is.

Önkiszolgáló bolhapiac

E régiségkereskedelmi formánál az üzletben található polcokat, vitrineket, állványokat vagy épp válfákat a tulajdonos heti vagy havi elszámolásban bérbe adja. A bérlők aztán telepakolhatják használt holmival, amit az üzlet eladói értékesítenek.

Németországban például régóta közismert ez az üzlettípus. Szabó Ádám is szívesen látogatott ilyen boltokba, amíg ott élt. Ezért is honosította meg a kulturált bolhapiac ötletét:

– A fiatal dizájnerek felkarolása is motivált az üzlet megnyitásában: a használt cikkek, régiségek mellett helyet biztosítunk fiatal művészek alkotásainak, melyek amúgy is jól illenek az arculatba. Nagy rajongója vagyok a régi tárgyaknak, lomtalanításokra viszont nem szeretek járni. A polcbérlők áru kapcsán élem ki a tárgyak iránti szeretetemet. A romlandó, élő, fegyvernek vagy önkényuralmi jelképeknek minősülő, illetve pornográf jellegű árukon kívül mindent árulhatnak a bérlők. Legnagyobb keletje az 1960–80-as évek tárgyainak van, az antik áru meglepő módon inkább porfogóként szolgál. A vásárlók fele külföldi, nem sok magyar szót hallani az üzletben.

E régiségkereskedelmi formánál az üzletben található polcokat, vitrineket, állványokat vagy épp válfákat a tulajdonos heti vagy havi elszámolásban bérbe adja.

KÉZZEL FOGHATÓ EMLÉKEK

A polcbérletes bolhapiac árusai fokozatosan áttértek a közelmúlt használati tárgyainak értékesítésére.

A tapasztalatok alapján ugyanis sokan vásárolnak olyan dolgokat, ami a saját, megélt múltjuk emlékeit jelentik

ÉRTÉKES MOTÍVUMOK

Igazi kuriózumnak számít az eredeti kalocsai hímzéses ruha, ami az elmúlt években a nemzetközi divat világába is betört, részben Jenson Button angol autóversenyzőnek köszönhetően: a 2011-es Brazil Nagydíjon kalocsai mintás overallt viselt

ÖNKISZOLGÁLÓ RENDSZERBEN

Szabó Ádám és Nyíri Szilvia kreativitása a kulcsa az első magyar önkiszolgáló bolhapiac sikerének, melyet Ádám németországi minta alapján nyitott meg 2011-ben, Budapesten

(balra fent)

Nyíri Szilvia a kezdetektől Ádámmal dolgozik. Jelenleg mintegy százötven polcbérlővel tartják a kapcsolatot, akik igencsak különböző karakterek, magyarok és külföldiek egyaránt, korosztályt tekintve húsztól hetvenévesig.

– Itt A-tól Z-ig minden van, és egyre több a törzsvásárlónk, még más kontinensekről is érkeznek rendszeres vevők. Járnak hozzánk régiségkereskedők a Falk Miksa utcából, az Ecséri piacról és még ki tudja, honnan, ők viszont kimondottan antik tárgyakat vásárolnak. Jelenleg már többen árulnak régiséget, mint kézművesdolgokat. Persze ehhez nem árt tudni, hogy ma a régiség alatt a 80-as évek végével bezáródó időszakot nevezzük – bármilyen furcsán hangozzék is.

Rutinosak a bérlőink, mert kitépelték, hogy mire van kereslet, és csak azt hozzák. Dobozok, üvegek, zománcozott edények, bármi régi használati tárgy; a külföldi turistáknál a repülőút miatt viszont jócskán számít a súly, a méret. Rengeteg régiség kerül külföldre, sok esetben nem magánkézbe, hanem vásárlóink is viszonteladók. Rendszeres vevőink a színházi kellékesek, akiknek általában minden „tegnapra kell”, vagyis az aznap esti színdarab kellékei... És bejárnak ide az „elit” régiségvásárosok is – ugyanazok az arcok árulnak a felkapottabb belvárosi bolhapiacokon és vásárokon, akik a Bakancsos utcai piacról és a polcbérletes bolhapiacokon szerzik be árukészletüket. ☺